

Bureauonderzoek naar de
archeologische waarde van
plangebied De President te
Hoofddorp, gemeente
Haarlemmermeer

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Haarlemmermeer
Titel: Bureauonderzoek naar de archeologische waarde van plangebied De President te, gemeente Haarlemmermeer
Status: concept
Datum: 17 juni 2016
Projectnummer: 35Z1600037
Senior-archeoloog: C. Cohen Stuart
Auteur: C. Cohen Stuart en T. Vanderhoeven
Illustraties: Cultuurcompagnie Noord-Holland, tenzij anders vermeld

Autorisatie: C. Cohen Stuart

Datum: 17 juni 2016

ISSN: 1875-9556

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

De Stichting aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Cultuurcompagnie Noord-Holland
Bergerweg 1
1815 AC Alkmaar

Telefoon: (072) 8502800
Email: info@cultuurcompagnie.nl
Internet: www.cultuurcompagnie.nl

De gemeente Haarlemmermeer is voornemens om het plangebied verder te ontwikkelen. Zoals in de deelstructuurvisie Hoofddorp is aangegeven kan in het zuidwestelijk deel (buiten de 20 Ke contour) en in de Hoofdvaartzone van de President woningbouw ontwikkeld worden. Wellicht kan op termijn een klein gebied dat binnen de 20 Ke contour ligt in de woningbouwontwikkeling worden meegenomen. Fase 2 blijft vooralsnog buiten beschouwing voor verdere invulling met bedrijven, maar wordt voor de toekomst niet uitgesloten. Dit is afhankelijk van afspraken in regionaal verband. Vooralsnog wordt enkel uitgegaan van de inrichting van deelgebied fase 1.1 en fase 1.2.

In bijlage 2 (achterin dit rapport) staat de plankaart met de indeling met zones voor toekomstige ontwikkeling.

Samenvatting

De gemeente Haarlemmermeer is voornemens om het plangebied De President verder te ontwikkelen. Binnen het plangebied is ruimte voor zowel bedrijven als woningbouw.

Bij de toekomstige ontwikkeling kunnen mogelijk aanwezige archeologische resten door bodemingrepen worden bedreigd.

Doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologische verwachting. Om een betrouwbare verwachting te kunnen uitspreken, is een zone bepaald met een straal van circa 500 m rondom het plangebied, het zogenaamde bureauonderzoeksgebied.

Conclusie

Uit de reeds beschikbare archeologische bronnen wordt snel duidelijk dat er weinig over het huidige plangebied bekend is. De archeologische verwachting binnen het plangebied is laag, maar het is niet uitgesloten dat er op een dieper niveau archeologische resten aanwezig kunnen zijn.

Op basis van het bureauonderzoek wordt geconcludeerd dat er sprake is van twee cultuurhistorische lagen in en om het gebied:

1. Holocene afzettingen met sporen van ontginning en bewoning vanaf 1852, aanwezig vanaf het maaiveld.
2. Pleistoceen oppervlak met mogelijk resten uit de Steentijd, op een diepte vanaf ca. 11 meter – NAP.

Archeologisch advies

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de kans klein is dat er binnen het plangebied archeologische resten in de bodem aanwezig zijn. Ontginningsgreppels die horen bij de droogmakerij in het midden van de 19de eeuw zullen aanwezig zijn, maar staan op kaarten aangeduid en voegen weinig toe aan onze kennis. De locaties van de eerste bewoning uit het midden van de 19de eeuw staat eveneens op kaart aangegeven. Hoewel De President reeds gesloopt is, staat de Hillegondshoeve als rijksmonument overeind. Indien hier sloop zou plaats vinden dient zowel bouwhistorisch als archeologisch onderzoek plaats te vinden.

Op een dieper niveau kan in de ondergrond onder het veen nog een Pleistoceen oppervlak liggen met resten van bewoning uit de Steentijd. Het is echter niet precies bekend hoe diep dit oppervlak ter plaatse ligt en in hoeverre dit intact of geërodeerd is. Derhalve wordt geadviseerd om een verkennend booronderzoek uit te voeren indien binnen het plangebied bodemingrepen plaats vinden die dieper reiken dan 6 m – maaiveld.

Inhoudsopgave

Bureauonderzoek naar de archeologische waarde van plangebied De President te Hoofddorp, gemeente Haarlemmermeer	1
Samenvatting	4
Inhoudsopgave	5
1. Administratieve gegevens	6
2. Inleiding.....	7
3. De huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied	8
4. Historisch gebruik en landschappelijke ontwikkeling in het onderzoeksgebied	10
5. De bekende archeologische waarden	15
6. Verwachte archeologische waarden in het plangebied	16
7. Advies	18
Bijlage 1: Ligging onderzoeksgebied	20
Bijlage 2: Toekomstige situatie	21
Bijlage 3: Geomorfologische kaart.....	22
Bijlage 4: Bodemkaart	23
Bijlage 5: AHN	24
Bijlage 6: Bodemgebruik	25
Bijlage 7: IKAW	26
Bijlage 8: AMK.....	27
Bijlage 9: Eerder uitgevoerd onderzoek	28
Bijlage 10: Werelderfgoed	29
Bijlage 11: Historische kaarten.....	31

1. Administratieve gegevens

Onderzoeksmeldingnummer:	4016728100
Datum:	27 juni 2016
Opdrachtgever:	Gemeente Haarlemmermeer
Contactpersoon:	C. Blankestijn-van Haeringen
Bevoegde overheid:	Gemeente Haarlemmermeer
Contactpersoon:	C. Blankestijn-van Haeringen
Uitvoerder onderzoek:	Cultuurcompagnie Noord-Holland
Contactpersoon:	Mevrouw C. Cohen Stuart Bergerweg 1 1815 AC Alkmaar
Locatie:	gemeente: Haarlemmermeer
	plaats: Hoofddorp
	toponiem: De President
	hoogte maaiveld: ca. 4,5 m - NAP (bron AHN)
Beheer en plaats van documentatie	Niet van toepassing

2. Inleiding

Het plangebied De President ligt aan de zuidkant van Hoofddorp. Het plangebied is gelegen in de Haarlemmermeer, een droogmakerij die in de periode 1839-1853 werd drooggemalen.

Bureauonderzoek

Voor dit bureauonderzoek zijn diverse bronnen gebruikt om een beeld te verkrijgen van de archeologische waarde van het plangebied. Zo zijn verscheidene oude kaarten, de geomorfologische kaart, bodemkaart en AHN bestudeerd. Een deel van de gegevens is verzameld uit het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS). Dit digitale archief wordt door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) onderhouden. Hierin zijn onder meer archeologische waarnemingen en terreinen opgenomen. Een waarneming bestaat uit zowel mobiele vondsten als grondsporen. De in ARCHIS te raadplegen Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevat een overzicht van behoudswaardige archeologische terreinen waarvan een deel van rijkswege beschermd is. Verder bevat ARCHIS een overzicht van lopend en uitgevoerd onderzoek. Resultaten van dit onderzoek bieden vaak belangrijke aanknopingspunten voor een archeologische verwachting binnen een plangebied. Vanwege de migratie van Archis 2 naar Archis 3 is een groot deel van de gegevens momenteel niet of slechts beperkt toegankelijk. Als onderzoeksgebied is gekozen voor een straal van 500 m rondom de plangebieden.

Het onderzoek is uitgevoerd door C. Cohen Stuart van Cultuurcompagnie Noord-Holland.

3. De huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied

3.1 Huidig gebruik

Van het bedrijventerrein De President is vanaf 2007 in het gebied ten noorden van de Johan Enschedelaan ongeveer de helft van de beschikbare kavels uitgegeven. Daarbij zijn veel bedrijven gevestigd die vallen binnen categorie 2, maar ook enkele in categorie 3.1 of 3.2. Van de bedrijven uit de lijst is een groot deel transportbedrijf. Bij die bedrijven speelt vooral het geluid een rol, over het algemeen vanwege de vele transportbewegingen.

Het gebied ten zuiden van de Johan Enschedelaan is op dit moment in gebruik als agrarisch gebied en nagenoeg onbebouwd.

Er waren in het gebied twee boerderijen: De President, waaraan de locatie haar naam ontleent (inmiddels gesloopt), en de bestaande Hillegondshoeve langs de Bennebroekerweg. De Hillegondshoeve is een in ambachtelijk-traditionele bouwtrant uitgevoerde kop- rompboerderij die dateert uit 1857. De boerderij is van algemeen belang wegens architectuur- en cultuurhistorische waarde als merendeels gaaf bewaard voorbeeld van agrarische bouwkunst uit het midden van de 19e eeuw op het Noord-Hollandse platteland. De boerderij is van sociaal-historisch belang als een van de eerste boerderijen die werden gebouwd in de Haarlemmermeerpolder. De boerderij heeft dan ook een Rijksmonument status. In de schuren van deze boerderij is de Meerkerk gevestigd, een Baptistengemeente. De President ligt op de overgang van de stedelijke bebouwing van Hoofddorp naar het grote open agrarische gebied in het zuidoosten van de Haarlemmermeerpolder. Dit open gebied wordt gekenmerkt door een typische rechthoekige polderverkaveling, waarbij de waterlopen en de infrastructuur in lange rechtstanden het landschap doorsnijden.

Omgeving van De President

In de directe omgeving van De President bevinden zich de volgende bepalende elementen en ontwikkelingszones:

- De spoorlijn in het oosten, mede voor de Hoge Snelheidslijn. Tussen de spoorlijn en De President ligt ook het tracé van de Spoorlaan, een belangrijke gebiedsontsluitingsweg in de gemeente Haarlemmermeer;
- De Hoofdvaart en Hoofdweg-Oostzijde in het westen, die een voor Haarlemmermeer karakteristieke kwaliteit hebben en dus om een zorgvuldige landschappelijke inpassing vragen. De Hoofdvaart en Hoofdweg zijn integraal onderdeel van de stedelijke ambities in Haarlemmermeer; hiervan getuigt onder meer het brugontwerp van Calatrava voor een rotonde over de Hoofdvaart, grenzend aan De President;
- Het open polderlandschap ten zuiden van De President. Hier wordt in de toekomst een parkgebied Park21 gerealiseerd, waarmee een landschappelijke en ecologische relatie kan worden gelegd;

- Het bestaande bedrijventerrein Graan voor Visch Zuid in het noorden.

3.2 De plannen

De gemeente Haarlemmermeer is voornemens om het plangebied verder te ontwikkelen. Zoals in de deelstructuurvisie Hoofddorp is aangegeven kan in het zuidwestelijk deel (buiten de 20 Ke contour) en in de Hoofdvaartzone van de President woningbouw ontwikkeld worden. Wellicht kan op termijn een klein gebied dat binnen de 20 Ke contour ligt in de woningbouwontwikkeling worden meegenomen. Fase 2 blijft vooralsnog buiten beschouwing voor verdere invulling met bedrijven, maar wordt voor de toekomst niet uitgesloten. Dit is afhankelijk van afspraken in regionaal verband. Vooralsnog wordt enkel uitgegaan van de inrichting van deelgebied fase 1.1 en fase 1.2.

In bijlage 2 (achterin dit rapport) staat de plankaart met de indeling met zones voor toekomstige ontwikkeling.

3.3 Overheidsbeleid

Op het vigerende bestemmingsplan – Hoofddorp De President 2007 – is voor het plangebied geen dubbelbestemming 'waarde archeologie' opgenomen. Dit betekent dat er ten aanzien van archeologie geen restricties gelden.

4. Historisch gebruik en landschappelijke ontwikkeling in het onderzoeksgebied

4.1 Vroegste ontwikkeling van het plangebied¹

De locatie ligt in het voormalige Haarlemmermeer: een droogmakerij. Droogmakerijen uit de 17e tot 19e eeuw zijn ontstaan door droogmaking van voormalige meren of plassen, al dan niet gevormd als gevolg van het uitvenen van laagveen ten behoeve van brandstofwinning. Rond het betreffende water werd soms een ringvaart gegraven, waarlangs dan aan weerszijden dijken werden gelegd. Vervolgens werd het water met windmolens - later met stoom-, dieselgemalen - uit het meer of de plas in de ringvaart gepompt. Het nieuw ontstane land werd daarna voorzien van afwateringssloten, verkaveld en in gebruik genomen. Droogmaking van plassen die waren ontstaan door vervening gebeurde overigens vaak zonder de aanleg van ringdijken en een ringvaart. Was dat het geval, dan loosde men het water uit de voormalige plas direct op de reeds bestaande boezemwateren.

De oudste droogmakerijen dateren uit het tweede kwart van de 16e eeuw. De vroegste droogmakerijen waren vaak projecten van adellijke personen. In de 17e eeuw gingen welgestelde kooplieden ertoe over om meren droog te malen. Gezamenlijk vormden zij gelegenheidscombinaties, compagnieën genaamd. Door middel van deze vorm van samenwerking kon men meer kapitaal vergaren en dus grotere projecten beginnen. De voornaamste reden om meren droog te malen was dat droogmakerijen een goede belegging waren. Na omstreeks 1800 was het dikwijls niet langer de landaanwinst, maar de veiligheid die centraal stond bij de beslissing tot droogmaking. Bij stormachtig weer sloegen de venige oevers van de meren vaak weg, waardoor plassen soms met elkaar verbonden werden. Zo konden grote wateroppervlakten ontstaan, die soms vrij diep waren. Omwille van de veiligheid van de omgevende gebieden was droogmaking van deze plassen geboden. Dit was echter niet meer door particulieren te realiseren. Er was teveel geld voor de droogmaking vereist en ook waren er dikwijls teveel verschillende belangen mee gemoeid.

De totstandkoming van een sterk centraal gezag kort voor 1800 en het beleid van koning Willem I sinds 1813 maakten uitvoering van een aanzienlijk aantal - vaak al

---

¹ De beschrijving van de landschappelijke en historische ontwikkeling is grotendeels ontleend aan N.Spinhoven, s.d.: Quickscan archeologie HSL Haarlemmermeer zuid.

enkele eeuwen oude - plannen tot droogmaking van meren mogelijk. Daarnaast waren in de 19e eeuw ook de technische middelen (bijvoorbeeld in de vorm van stoomgemalen) beschikbaar om de projecten uit te voeren. Tal van meren in Holland en Friesland werden in deze periode drooggemaakt. Een bekend voorbeeld is de Haarlemmermeer waar het huidige plangebied in ligt, die in de periode 1839-1853 werd drooggemalen.

Bewoning

Tot ongeveer 1000 na Chr. was bewoning slechts mogelijk op hooggelegen en stevige plaatsen of in lager gelegen gebieden waar kreken of veenstromen de afwatering verzorgden: de strandwallen met de oude duinen en de oeverwallen langs getidekreken in het Oer-IJ-estuarium. Rond het begin van de jaartelling werd ook het tussen de kreken gelegen veen bewoond. Het achter de strandwallen gelegen veengebied strekte zich in oostelijke richting uit tot aan het Gooi en de Utrechtse Heuvelrug. Het werd doorsneden door het IJ, dat lange tijd in verbinding stond met het zeegat bij Castricum (het Oer-IJ). De afwatering van het veen vond plaats door kleine geultjes (veenstroompjes). Het Spaarne was al in het Subboreaal aanwezig.

Door ontwatering en bewoning van het veen daalde de bodem waardoor de toegang van water tijdens stormvloed groter werd. Het wonen op het veen werd vanaf de vroege IJzertijd steeds moeilijker. Pas in de late IJzertijd werd door daling van de stormvloedhoogte en de weer gedaalde grondwaterstand opnieuw bewoning mogelijk.

In de laat-Romeinse tijd en de Vroege Middeleeuwen begon in de lager gelegen gebieden vernatting op te treden gevolgd door veenvorming. Tussen de 4e en 7e eeuw zijn maar weinig sporen van bewoning in de omgeving van Haarlem gevonden. Het veen groeide in de Vroege Middeleeuwen op als een soort veenkussen. Pas in de 9e eeuw was bewoning op het veen vanaf de kust tot de Utrechtse Heuvelrug weer mogelijk. De veenstromen werden in de 12e tot de 14e eeuw vaak afgedamd.

In de loop van de 10e eeuw is de ontginning van het veengebied aangepakt. De grote veenstromen hebben bij de ontginning een belangrijke functie gehad voor de afwatering en ontsluiting. Door de ontwatering oxideerde en kromp het veen met als gevolg een aanzienlijke daling van het maaiveld. Al in de 14e eeuw werd het bouwland in grasland omgezet. Door de maaiveld daling werd ook weer sedimentatie van klei langs de oevers van de veenstromen mogelijk.

Uitgestrekte veengebieden zijn ontveend, waardoor plassen en gebieden met petgaten zijn ontstaan. De plassen zijn samen met de aanwezige veenmeren na de 16e eeuw drooggemaakt, waarbij de meerbodem opnieuw werd ontgonnen. De Haarlemmermeerpolder is als veenmeer ontstaan, vergroot door oeverafslag en mogelijk vervening, en vervolgens drooggelegd. Ter plaatse van de tegenwoordige polder lag oorspronkelijk een dikke veenlaag. Het gebied waterde af door een aantal veenstroompjes, waaronder het Spaarne. Ook lagen er enkele meren, die uitgroeiden tot het Spieringmeer, het Oude (Haarlemmer) Meer en het Leidsche Meer. Ze waren van elkaar gescheiden door stroken veenland. In de 15e eeuw bestonden deze meren nog als afzonderlijke eenheden; rond 1740 bestond vrijwel het gehele oppervlak van de huidige droogmakerij uit open water.

In 1840 werd een start gemaakt met de drooglegging van het Haarlemmermeer; in 1852 was het droogpompen voltooid. In het begin werd de polder vooral gebruikt door pachters, afkomstig uit het Noord-Hollandse kleigebied, Friesland en westelijk Noord-Brabant, die de grond als vanouds bewerkten met werktuigen die ze hadden meegebracht, gewassen verbouwden uit hun streek van herkomst en zelfs hoeven bouwden in de stijl van hun geboortestreek.

Na de drooglegging werden twee dorpen gesticht: Nieuw-Vennep en Hoofddorp.

4.4 Oude kaarten

Oude kaarten kunnen gegevens opleveren over het vroegere landgebruik in een gebied en de aanwezigheid van bewoning, dijken en andere elementen die van belang zijn voor het opstellen van een archeologische verwachting.

Op bijlage 10 staan de relevante oude kaarten afgebeeld. De voornaamste kaarten zijn de topografische militaire kaarten en topografische kaarten uit de 19de en 20ste eeuw.

Op de historische kaarten is te zien dat het plangebied tot aan de droogmaking in het midden van de 19de eeuw tot het Haarlemmermeer behoorde en uit water bestond. De droogmaking werd zeer gestructureerd uitgevoerd, hetgeen goed te zien is aan het strakke verkavelingspatroon. Behalve de grote hoofdvaarten zijn op de historische kaarten ook de kleine dwars daarop gegraven sloten zichtbaar. Tussen de droogmaking en de kaart uit 1875 is te zien dat een aantal boerenbedrijven zich vestigden in het gebied. Voor het plangebied gaat het om het huidige rijksmonument 'Hillegondshoeve' en het reeds gesloopte 'De President'.

De aanvankelijke smalle strokenverkaveling wordt in de jaren '1950 herverkaveld en opgedeeld in rechthoekige blokken. Eind jaren '1970 vond opnieuw herverkaveling plaats waarbij een brede strokenverkaveling ontstond. In deze periode werd ook de spoorlijn ten zuidoosten van het plangebied aangelegd. Vervolgens bleef het plangebied min of meer ongeroerd tot aan de vestiging van het bedrijventerrein ten noorden van De President begin jaren '1990.

4.5 Het gebied in de provinciale Leidraad Landschap en Cultuurhistorie

In het onderzoeksgebied zijn geen zichtbare cultuurhistorische waarden aanwezig op de Informatiekaart die bij de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie hoort.

Aardkundig monument

Het plangebied ligt niet in een door de provincie aangewezen aardkundig waardevol gebied of een aardkundig monument.

4.6 Bodemkunde, geologie en geomorfologie

De locatie ligt in een gebied waar alleen afzettingen uit het Holocene aan het oppervlak liggen: afzettingen van de Westland Formatie. Hieronder, op een diepte van 11 – 20 meter –NAP, liggen Pleistocene afzettingen van de Formatie van Twente.

Sinds het begin van het Holoceen (ongeveer 10.000 jaar geleden) is de zeespiegel sterk gestegen door het smelten van landijs. Rond 5800 v.Chr. lag de kustlijn even ten westen van de huidige kust. De zee invloed is niet altijd en constant merkbaar geweest. Er zijn perioden waarin de zee zich ten koste van het land uitbreidde (transgressie) en perioden waarin de zee zich terugtrok (regressie). Transgressiefasen worden gekenmerkt door inbraken van de zee in het kustgebied, kustafslag en verplaatsing van materiaal. Getijdengeulen werden tot ver landinwaarts diep uitgeslepen. In regressiefasen ontstaat een min of meer gesloten kust door de vorming van strandwallen, een mogelijke afname van getijdenverschillen en verlanding van zeegaten. Door sluiting van de kust kan zich in het achterland veen vormen, dat zich kan uitbreiden over mariene afzettingen van voorgaande transgressiefasen.

Tussen ongeveer 6000 en 1800 v.Chr. zijn vier (Afzettingen van Calais I-IV) en na ongeveer 1500 v.Chr. nog eens vier (Afzettingen van Duinkerke 0-III) transgressiefasen te onderscheiden. De holocene afzettingen in dit gebied zijn Basisveen, Afzettingen van Calais, oude duin- en strandafzettingen, Hollandveen, Afzettingen van Duinkerke en jonge duin- en strandafzettingen. De onderzoekslocatie ligt in een gebied met Hollandveen en/of zeeklei.

De veenvorming begon pas goed na de Afzetting van Calais IV, toen de strandwallenkust nagenoeg gesloten was. Vanaf het eind van de Middeleeuwen kwam aan de veengroei geleidelijk een einde door ontginning, die gepaard ging met ontwatering, en door latere zee-inbraken en door oeverafslag van de veenmeertjes (uitmondend in de vorming van het Haarlemmermeer). Het verslagen veen werd als veenmolm weer op de veenbodem afgezet. Veenwinning voor de bereiding van turf maakte een eind aan het voorkomen van veel veen. Er bleven enkele petgaten over, waarin in recente tijden opnieuw veen is gevormd.

De Haarlemmermeerpolder is als meer ontstaan, vergroot door oeverafslag en mogelijk vervening, en vervolgens drooggelegd. Hier liggen de Afzettingen van Calais aan het oppervlak. De bodem bestaat bijna overal op een diepte van 0,75 tot 1,0 meter –mv uit kalkrijk uiterst fijn zand of lichte zavel. De bovengrond is sterk gevarieerd van opbouw, maar bestaat in het onderzoeksgebied uit kalkrijke lichte klei. In de Haarlemmermeerpolder wordt tot 40-50 cm diepte kalkrijke lichte klei aangetroffen die geleidelijk overgaat in kalkrijke lichte zavel of kalkrijk kleilig zeer fijn zand (kalkrijke poldervaaggronden bestaande uit lichte klei, Mn35A).

De grondwatertrap binnen het plangebied bedraagt VII hetgeen betekent dat het plangebied goed ontwaterd is en organische resten alleen op dieper gelegen niveaus goed bewaard zijn. Aangezien archeologische resten op grotere diepte worden verwacht hoeft dit geen gevolgen te hebben op de conserveringsgraad van eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen.

Grondwatertrap (GT)	I	II	III	IV	V	VI	VII
GHG (in cm beneden maaiveld)	(<20)	(<40)	<40	>40	<40	40-80	>80
GLG (in cm beneden maaiveld)	<50	50-80	80-120	80-120	>120	>120	(>160)

Tabel 1 Grondwatertrappenindeling van StiBoKA

Het actueel hoogtebestand Nederland (AHN) verbeeldt de hoogtes (ten opzichte van NAP) die in Nederland voorkomen. Het plangebied is zeer vlak. De NAP-hoogte van het plangebied bedraagt overal ca. 4,5 m – NAP (zie bijlage 5).

5. De bekende archeologische waarden

5.1 Inleiding

Het plangebied behoort landelijk gezien tot de archeoregio 12 Hollands veen- en kleigebied. Binnen het plangebied zijn nog geen onderzoeken uitgevoerd, derhalve is weinig informatie voor handen.

5.2 Waarnemingen en vondstmeldingen

Archeologische vondsten konden wanneer ze werden aangetroffen worden aangemeld bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Deze meldingen werden geregistreerd in Archis II als zogenaamde vondstmeldingen. Wanneer een vondstmelding gecontroleerd was, werd deze opgewaardeerd tot een waarneming.

Informatie over eventuele waarnemingen en vondstmeldingen is in het huidige systeem Archis 3 helaas (nog) niet beschikbaar.

5.3 Onderzoeksmeldingen

Uit Archis 3 blijkt dat er binnen de drie deelgebieden geen onderzoeken zijn verricht (zie Bijlage 8). Derhalve kan niet gebouwd worden op eerdere waarnemingen binnen de deelgebieden.

5.4 AMK

De Archeologische Monumenten Kaart (AMK) geeft terreinen weer van archeologische waarde, hoge archeologische waarde, zeer hoge archeologische waarde en beschermde terreinen met zeer hoge archeologische waarde.

Binnen het plangebied zijn geen AMK-terreinen aanwezig (zie Bijlage 7).

6. Verwachte archeologische waarden in het plangebied

6.1 Inleiding

Op basis van de in de voorgaande hoofdstukken verzamelde gegevens, kunnen de volgende verwachtingen worden uitgesproken ten aanzien van de archeologie in het plangebied.

6.2 Algemeen

Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden van de Rijksdienst (opgenomen in ARCHIS) geldt voor het gehele plangebied een zeer lage trefkans op het aantreffen van archeologische waarden (zie Bijlage 7). Op het bestemmingsplan Hoofddorp De President is geen dubbelbestemming 'waarde archeologie' opgenomen.

6.3 Steentijd

Onder het Holocene oppervlak ligt op een diepte van ca. 11-20 m –NAP de Pleistocene afzettingen begraven. Hierop heeft mogelijk bewoning in de Steentijd plaats gevonden. In hoeverre het oorspronkelijke Pleistocene oppervlak nog intact aanwezig is in de ondergrond is niet bekend aangezien het veen dat zich nadien hierop heeft afgezet in grote mate is geërodeerd, waarbij mogelijk ook het Pleistocene oppervlak is verdwenen. Indien er nog resten uit de Steentijd intact zijn dan zijn deze te verwachten vanaf 11 m – NAP hetgeen overeenkomt met een diepte van 6,5 m onder het huidige maaiveld. Eventuele sporen uit deze periode kunnen bestaan uit tijdelijke kampementen, jachtkampjes en vuursteenwerkplaatsen.

Nadien werd het plangebied zo nat dat veenvorming plaats vond en bewoning nagenoeg onmogelijk. Eventuele sporen van gebruik en/of bewoning na de Steentijd in het veen zijn hoogstwaarschijnlijk door erosie en afkalving verdwenen.

6.4 Nieuwste tijd

De droogmaking van de Haarlemmermeerpolder was in 1853 gereed. Snel na hierna vestigden zich twee boerenbedrijven binnen het plangebied. De hoeve De President is helaas al gesloopt, De Hillegondshoeve is een nog bestaand rijksmonument. Behalve de resten van deze erven bevinden zich binnen het plangebied een groot aantal ontwateringsgreppels. Eventuele sporen op de erven bestaan mogelijk uit de funderingen van De President, kleinere bijgebouwen/schuren, waterputten en afvalputten.

Periode	Datering
Nieuwe Tijd	1500 – heden
Late Middeleeuwen	1050 – 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 – 1050 na Chr.
Romeinse Tijd	12 voor Chr. – 450 na Chr.
IJzertijd	800 – 12 voor Chr.
Bronstijd	2000 – 800 voor Chr.
Neolithicum	5300 – 2000 voor Chr.
Mesolithicum	8800 – 4900 voor Chr.
Paleolithicum	300000 – 8800 voor Chr.

Tabel 2 Archeologische tijdschaal

7. Advies

Conclusie

Uit de reeds beschikbare archeologische bronnen wordt snel duidelijk dat er weinig over het huidige plangebied bekend is. De archeologische verwachting binnen het plangebied is laag, maar het is niet uitgesloten dat er op een dieper niveau archeologische resten aanwezig kunnen zijn.

Op basis van het bureauonderzoek wordt geconcludeerd dat er sprake is van twee cultuurhistorische lagen in en om het gebied:

3. Holocene afzettingen met sporen van ontginning en bewoning vanaf 1852, aanwezig vanaf het maaiveld.
4. Pleistoceen oppervlak met mogelijk resten uit de Steentijd, op een diepte vanaf ca. 11 meter – NAP. Het pleistocene landschap ligt hier op een diepte van ca 11 tot 20 m – NAP, wat overeenkomt met 6,5 tot 15,5 m – huidige maaiveld. De vraag is in hoeverre dit oppervlak nog intact is of geërodeerd door het afkalven van het bovenliggende veenpakket.

Archeologisch advies

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de kans klein is dat er binnen het plangebied archeologische resten in de bodem aanwezig zijn. Ontginningsgreppels die horen bij de droogmakerij in het midden van de 19de eeuw zullen aanwezig zijn, maar staan op kaarten aangeduid en voegen weinig toe aan onze kennis. De locaties van de eerste bewoning uit het midden van de 19de eeuw staat eveneens op kaart aangegeven. Hoewel De President reeds gesloopt is, staat de Hillegondshoeve als rijksmonument overeind. Indien hier sloop zou plaats vinden dient zowel bouwhistorisch als archeologisch onderzoek plaats te vinden.

Op een dieper niveau kan in de ondergrond onder het veen nog een Pleistoceen oppervlak liggen met resten van bewoning uit de Steentijd. Het is echter niet precies bekend hoe diep dit oppervlak ter plaatse ligt en in hoeverre dit intact of geërodeerd is. Derhalve wordt geadviseerd om een verkennend booronderzoek uit te voeren indien binnen het plangebied bodemingrepen plaats vinden die dieper reiken dan 6 m – maaiveld. In de praktijk zal dit waarschijnlijk alleen gebeuren bij de aanleg van een ondergrondse parkeergarage.

Literatuur- en documentatielijst

Digitale bronnen

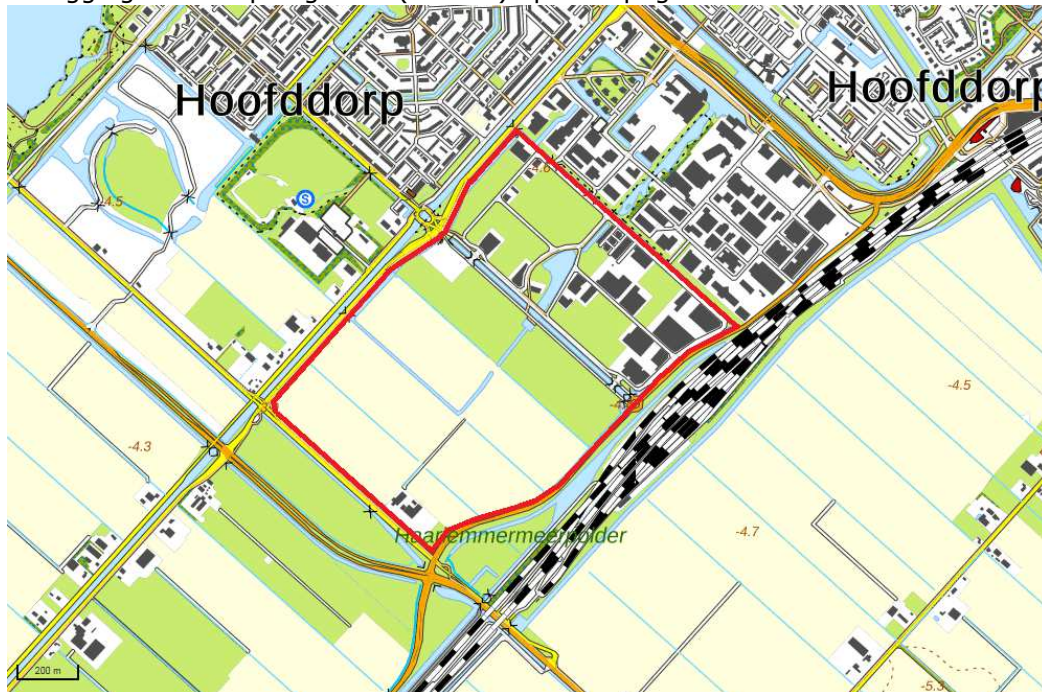
- Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS)
- Cultuurhistorische Informatiekaart Noord-Holland: <http://gis.noord-holland.nl/chi/start.html>
- www.topotijdreis.nl
- www.ahn.nl

Atlassen

- N.N.: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000.*
- N.N.: *Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000.*

Bijlage 1: Ligging onderzoeksgebied

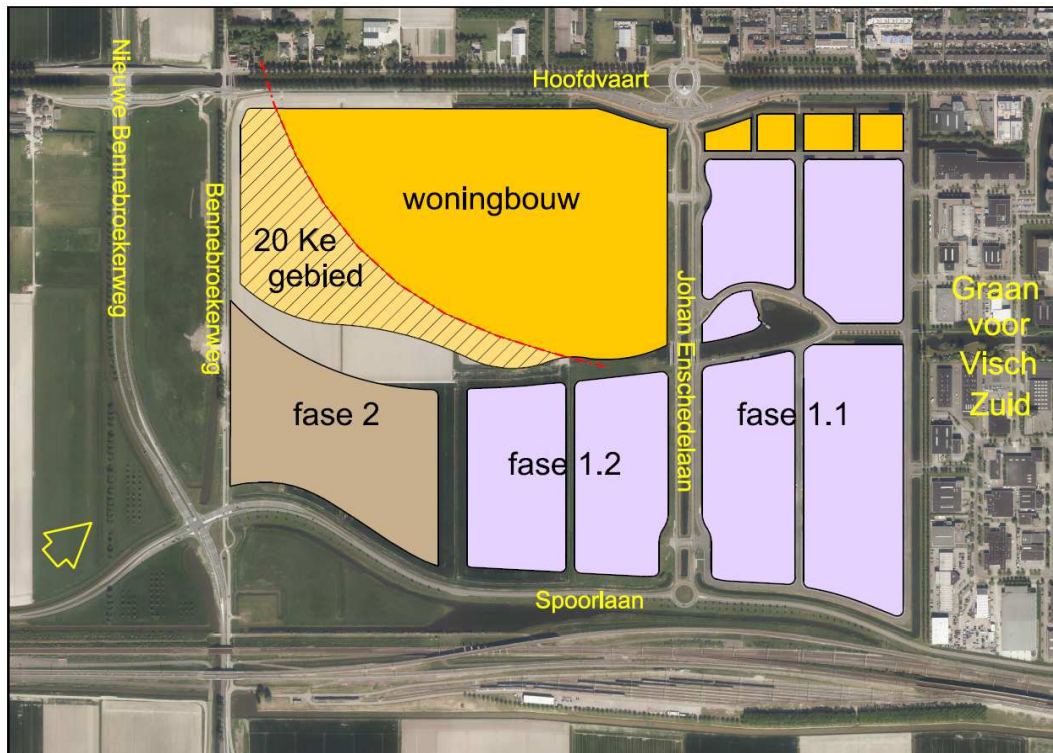
De ligging van het plangebied (in rood) op de topografische kaart.

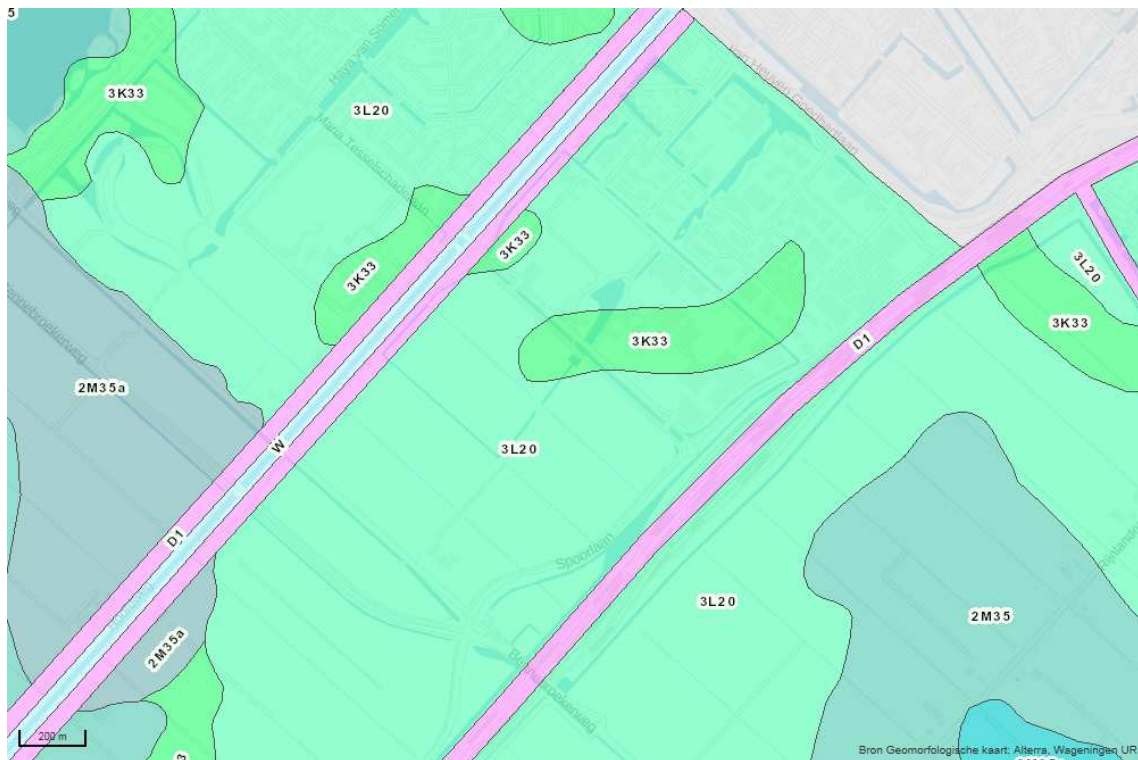
De ligging van het plangebied (in geel) op een luchtfoto.

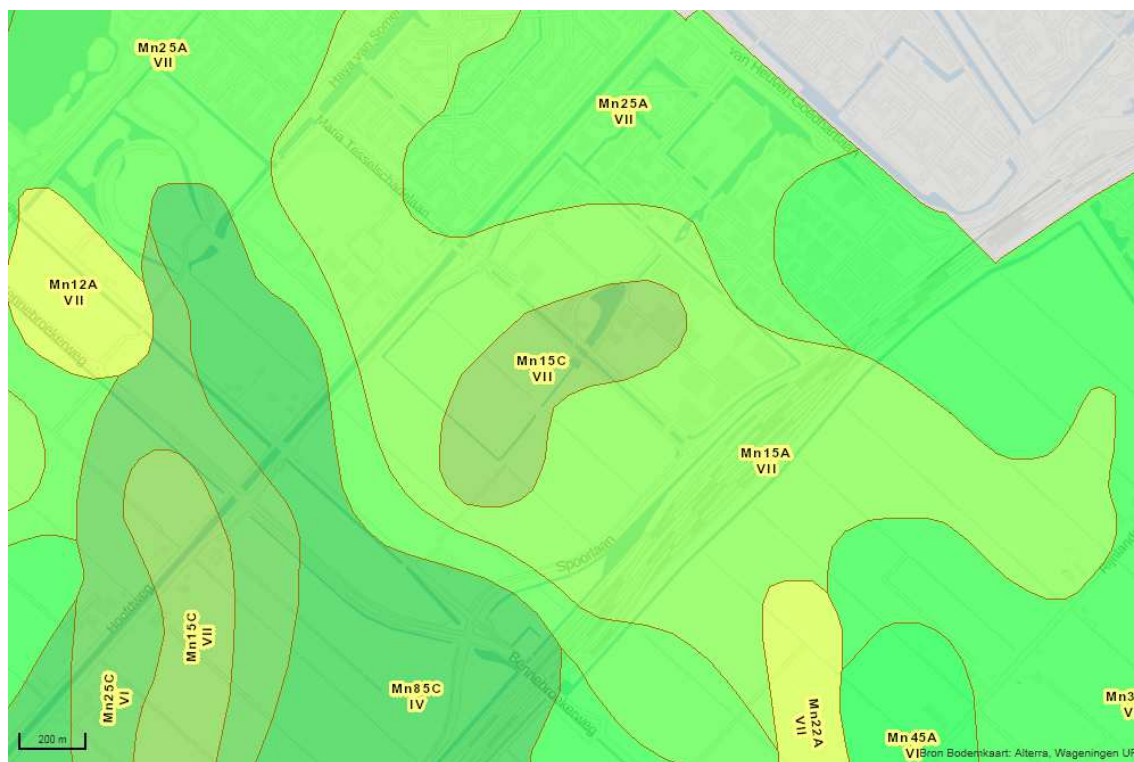
Bijlage 2: Toekomstige situatie

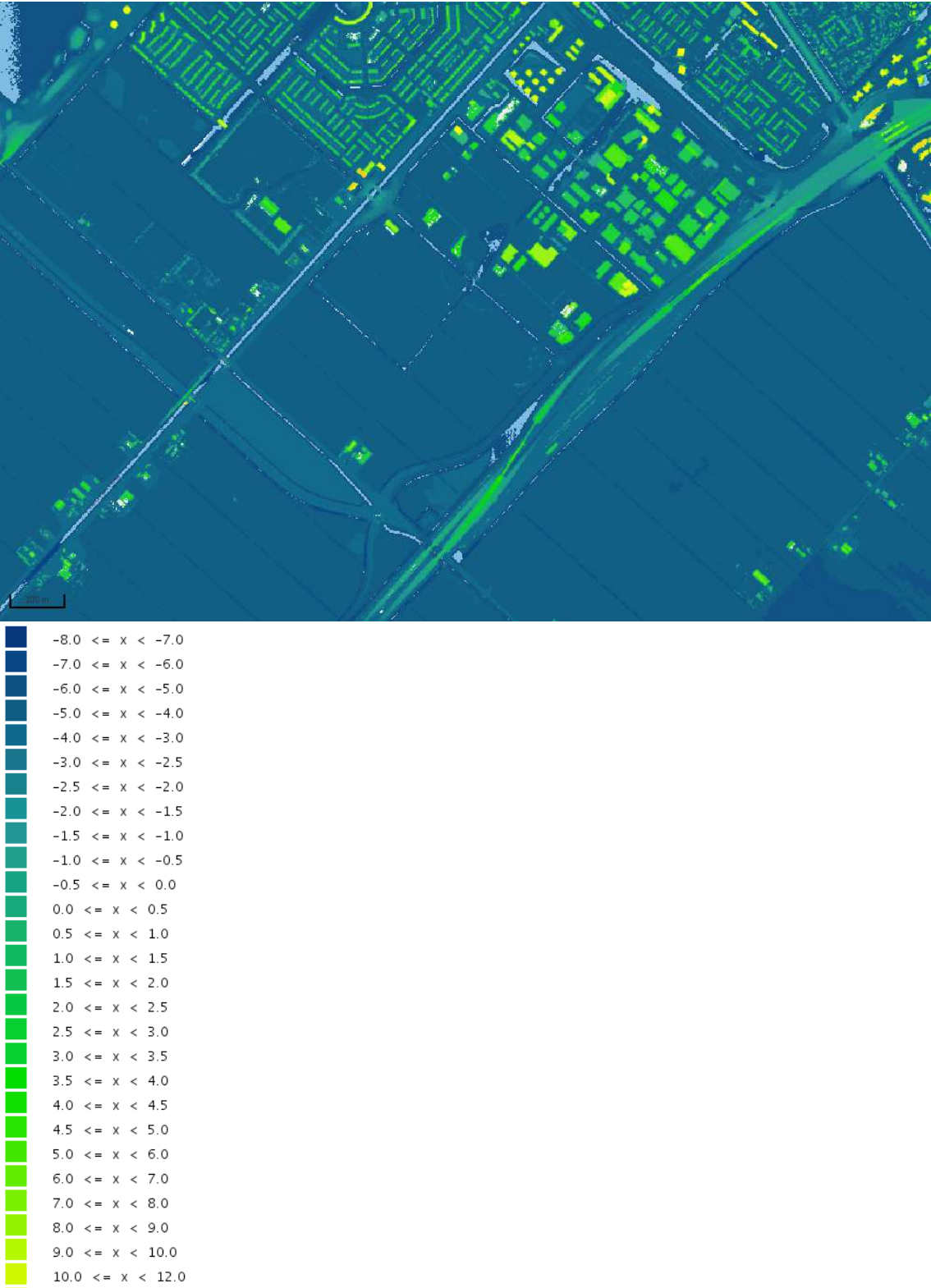
Bijlage 3: Geomorfologische kaart

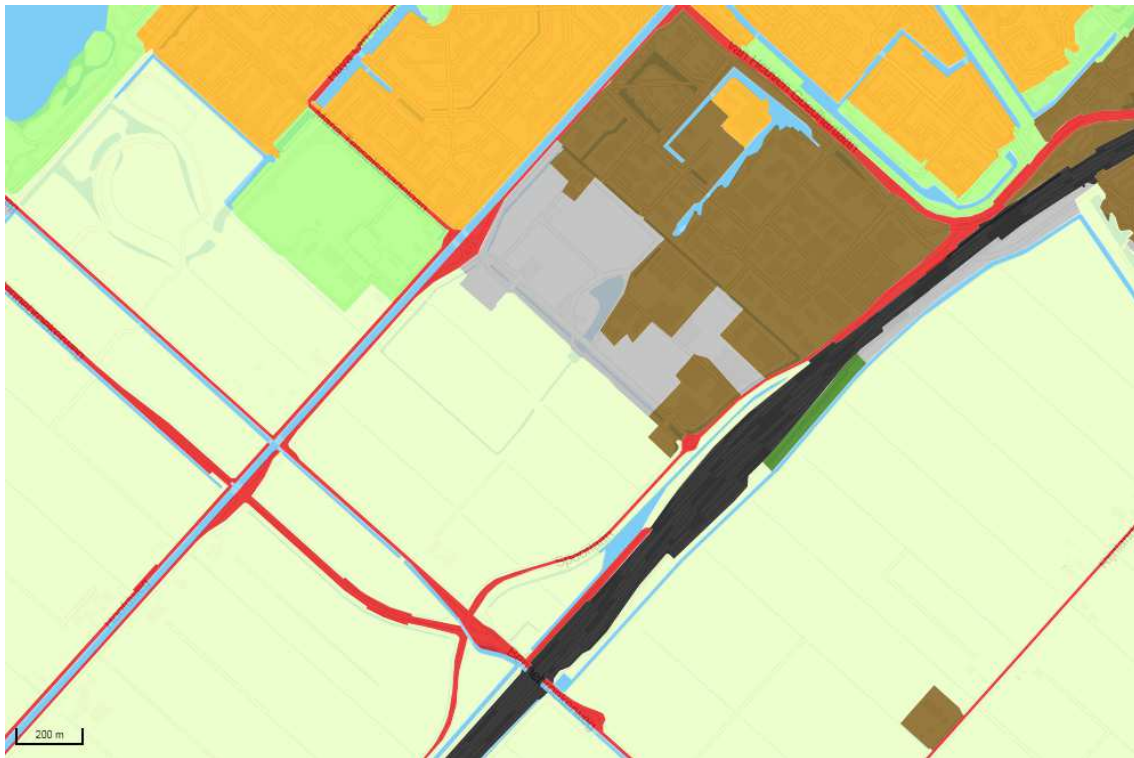
Bijlage 4: Bodemkaart

Bijlage 5: AHN

Bijlage 6: Bodemgebruik

Hieronder staan de legenda's van de zichtbare kaartlagen.

— Cultuurhistorische objecten (zoekresultaat)

— CBS Bodemgebruik 2010

■ Vliegveld

■ Hoofdweg

■ Spoorweg

■ Bebouwd

■ Bedrijfsterrein

■ Semi-bebouwd

■ Bos

■ Droog natuurlijk terrein

■ Nat natuurlijk terrein

■ Recreatie

■ Landbouw

■ Glastuinbouw

■ Water

□ Buitenland

Bijlage 7: IKAW

Hieronder staan de legenda's van de zichtbare kaartlagen.

— Cultuurhistorische objecten (zoekresultaat)

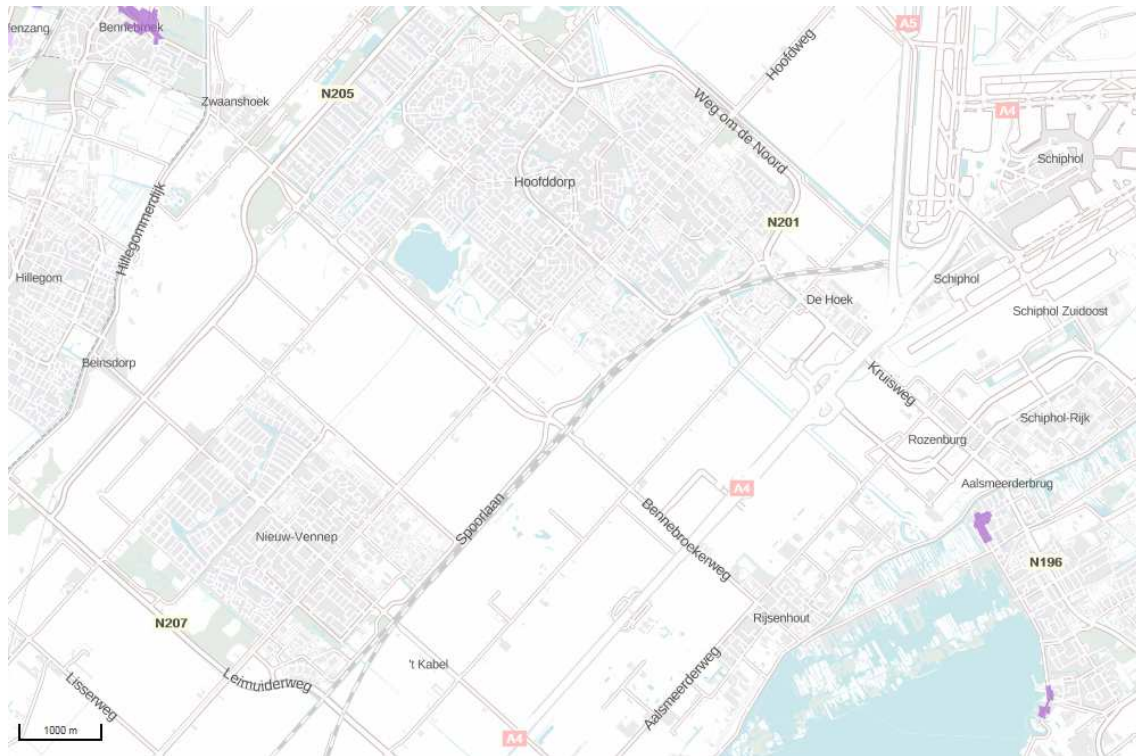

— Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW3)

2008

	zeer lage trefkans
	lage trefkans
	middelhoge trefkans
	hoge trefkans
	lage trefkans (water)
	middelhoge trefkans (water)
	hoge trefkans (water)
	water
	niet gekarteerd

Bijlage 8: AMK

Hieronder staan de legenda's van de zichtbare kaartlagen.

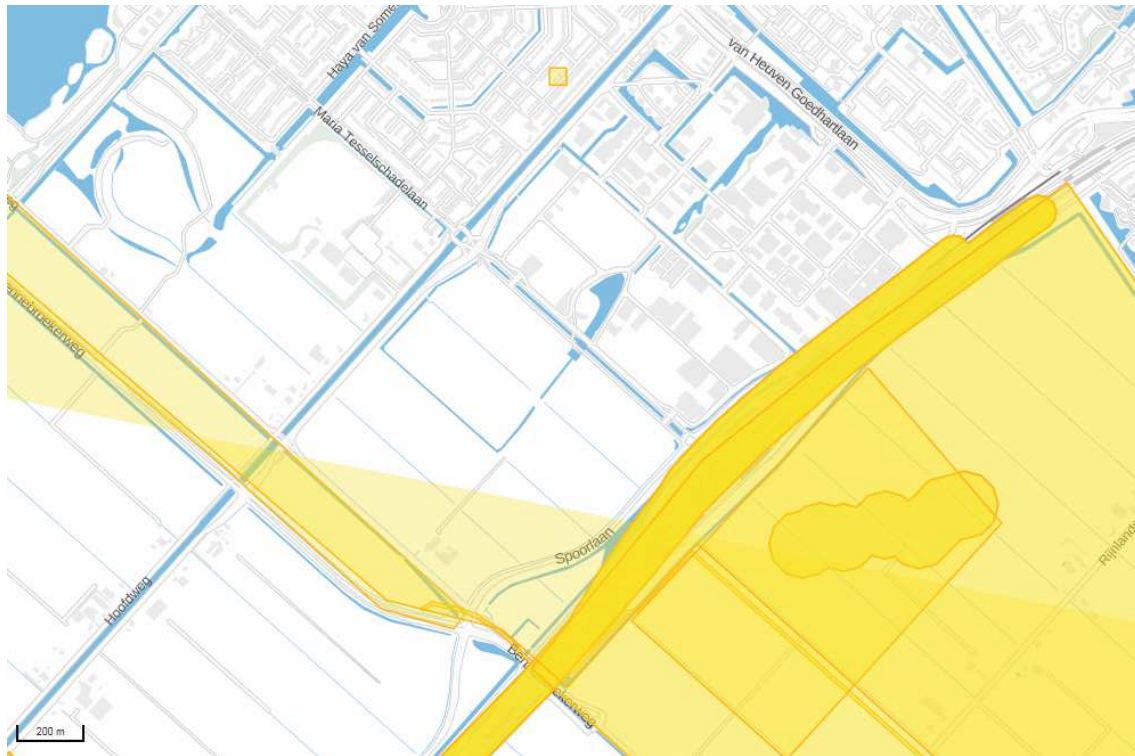
— Cultuurhistorische objecten (zoekresultaat)

— Archeologische Monumenten (AMK) 2014

- Archeologische waarde
- Hoge archeologische waarde
- Zeer hoge archeologische waarde
- Zeer hoge archeologische waarde, beschermd
- Ligging Archeologische Monumenten
- Ligging Archeologische Monumenten

Bijlage 9: Eerder uitgevoerd onderzoek

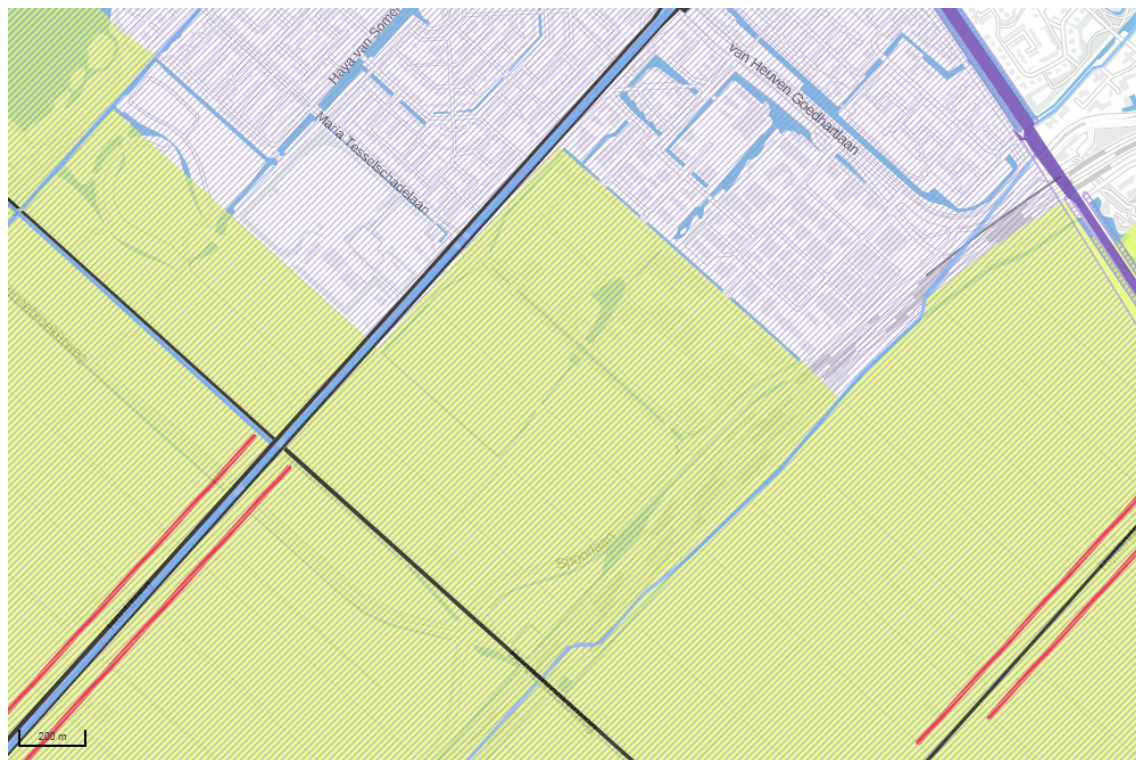

Bijlage 10: Erfgoed

Werelderfgoed

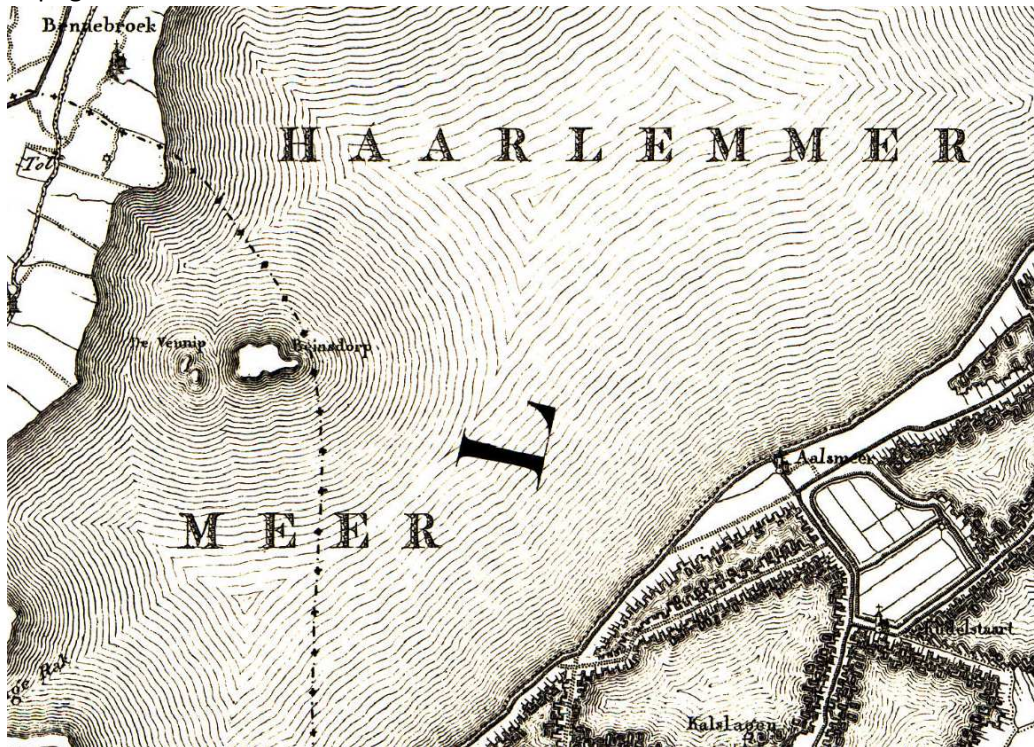
Cultuurhistorie CultGis2005

- Kenmerkende percelering
- Bewoning
- Buitenplaatsen
- Historische buitenplaatsen
- Eendenkooien
- Tuunwallen
- Hollestellen
- Grienden
- Duinontginningen
- Sprengen
- Vloeiweide
- Overige elementen en patronen
- Turfwinning
- Turfwinning uit aandachtsgebieden
- Kalksteenwinning
- Terpafgraving
- Kleiwinning
- Kleiwinning uit aandachtsgebieden
- Zandwinning uit aandachtsgebieden
- Bovenregionale dijken
- Perceelsscheidingen
- Landscheidingen
- Dijken
- 17e-eeuwse trekvaarten
- 19e-eeuwse kanalen
- Waterlopen
- Verdedigingswerken
- Defensie/linies/stellingen
- Tramlijnen
- Spoorlijnen
- Landwegen

Bijlage 11: Historische kaarten

Topografische kaart ca. 1800

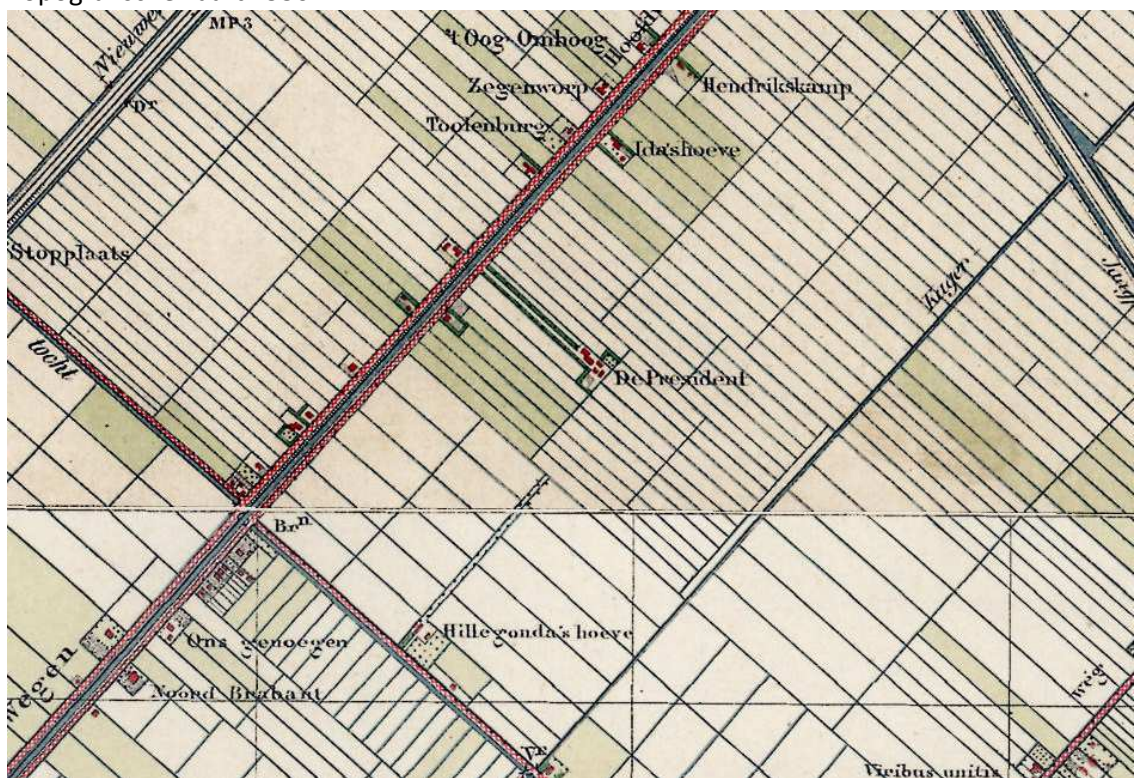
Topografische kaart ca. 1853

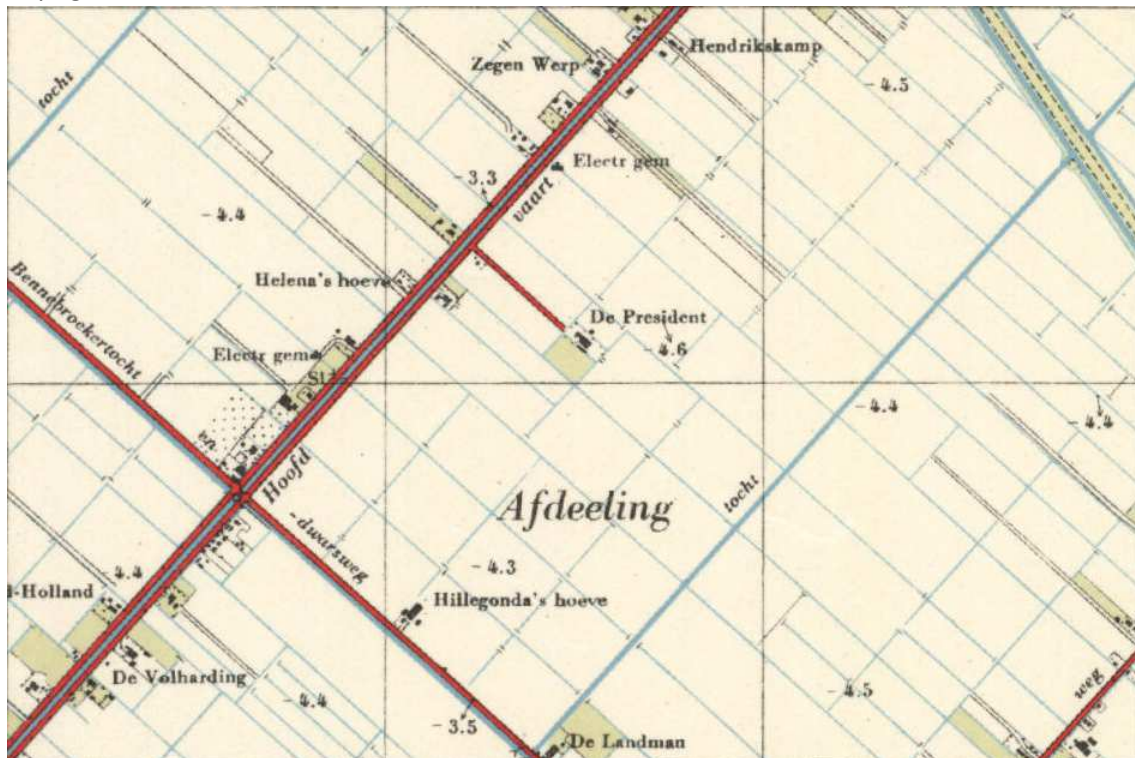
Bonneblad ca. 1900

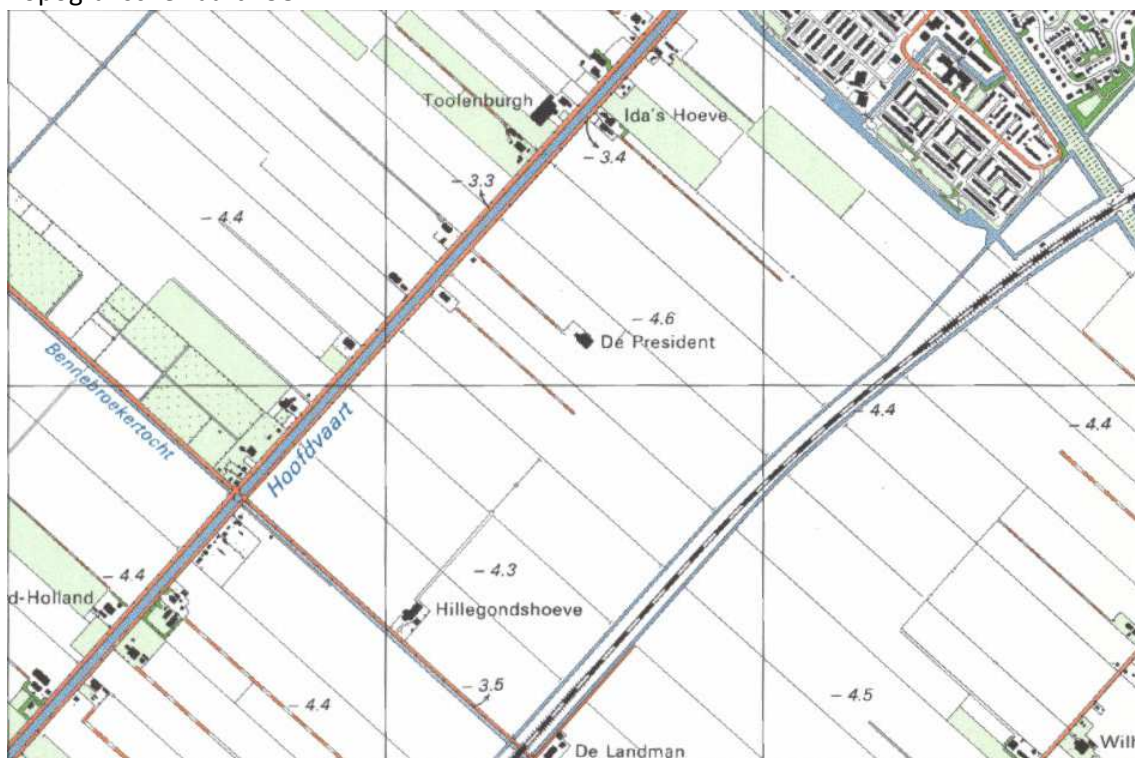
Topografische kaart 1950

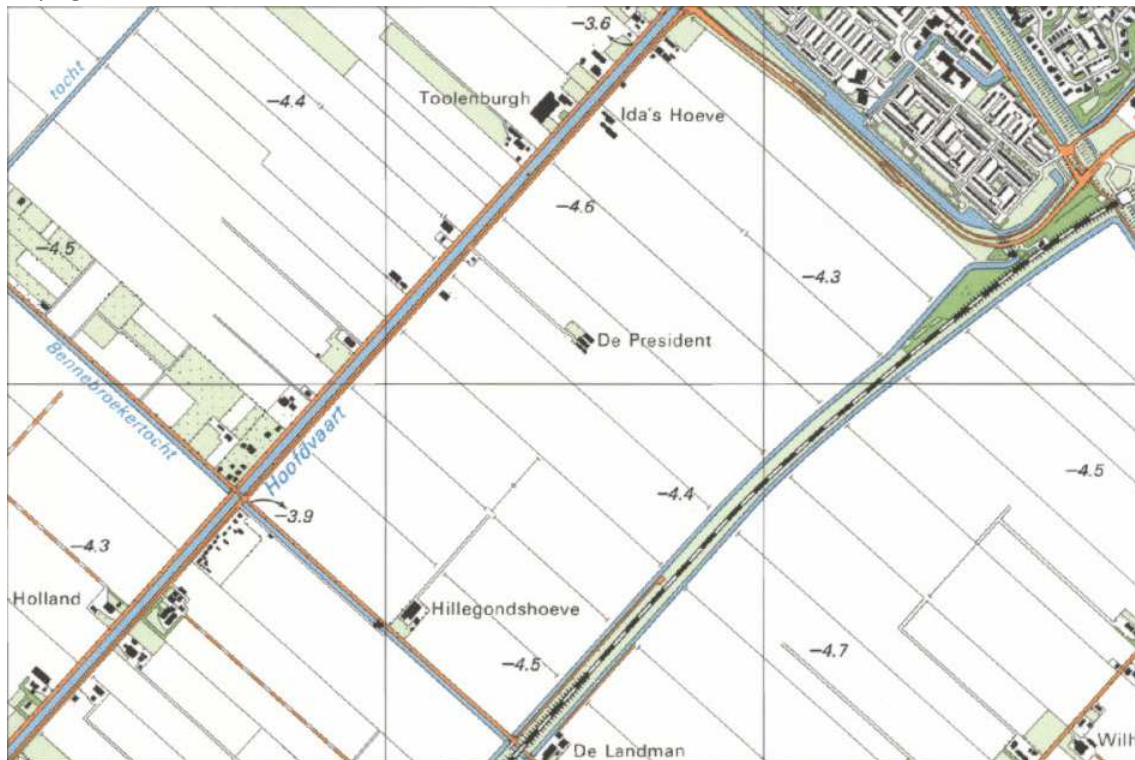
Topografische kaart 1960

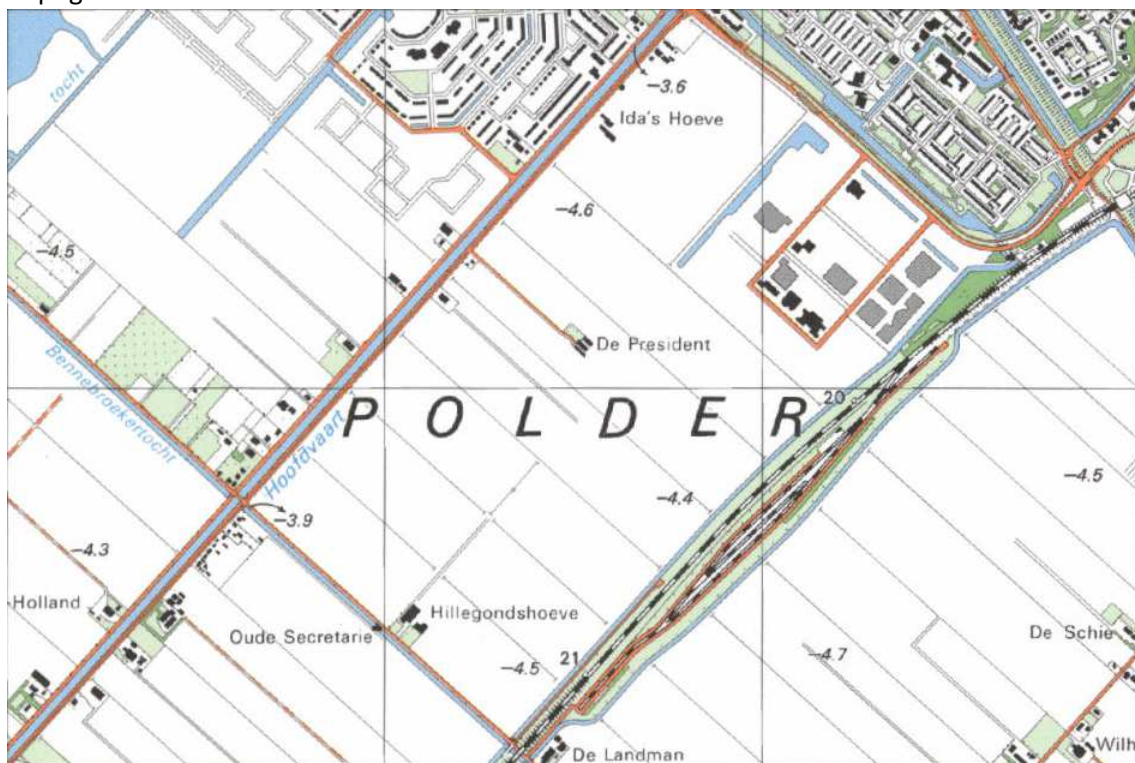
Topografische kaart 1981

Topografische kaart 1990

Topografische kaart 1993

Topografische kaart 2000

